

**Фелик О. В.,**

*доктор філософії у галузі «Право»,  
докторант*

*Київського університету інтелектуальної власності та права  
<https://orcid.org/0000-0003-0862-1453>*

## **ВИДАННЯ АДМІНІСТРАТИВНИМИ ОРГАНАМИ ПІДЗАКОННИХ НОРМАТИВНО-ПРАВОВИХ АКТІВ ЯК ІНСТРУМЕНТІВ ПУБЛІЧНОГО АДМІНІСТРУВАННЯ: ПИТАННЯ ТЕОРІЇ І ПРАКТИКИ**

### **ISSUANCE BY ADMINISTRATIVE BODIES OF SUBORDINATE NORMATIVE LEGAL ACTS AS INSTRUMENTS OF PUBLIC ADMINISTRATION: ISSUES OF THEORY AND PRACTICE**

В статті сформовано узагальнення щодо юридичної природи видання адміністративними органами, які мають компетенцію підзаконної правотворчості видання підзаконних нормативно-правових актів як інструментів публічного адміністрування. Актуалізовано що, у межах романо-германської правової традиції, до якої належить і українська система, законодавець не деталізує всі адміністративно-правові норми в тексті закону. Конкретизація загальних положень законів делегується адміністративним органам через ухвалення підзаконного нормативно-правового акта. Такий підхід забезпечує оперативність, адаптивність та гнучкість правового регулювання до моменту правозастосування. Підзаконний нормативно-правовий акт виступає не лише результатом вторинної нормотворчості, але й правовим інструментом реалізації функцій виконавчої влади. У роботі підкреслено, що підзаконний нормативно-правовий акт має подвійну природу: з одного боку, він слугує формою підзаконної правотворчості, а з іншого засобом забезпечення публічного порядку та організації діяльності адміністративних органів – інструментом публічного адміністрування. На основі аналізу положень Закону України «Про правотворчу діяльність» визначено змістові ознаки підзаконного нормативно-правового акта: письмова форма, обов'язковість державної реєстрації, логічна узгодженість з актами вищої юридичної сили, підзаконний характер. Представлено класифікацію підзаконних нормативно-правових актів за суб'єктами правотворення, територією дії, юридичною силою та функціональним призначенням. Особливу увагу приділено системній ієрархії підзаконних нормативно-правових актів – від указів Президента та постанов Кабінету Міністрів до наказів міністерств, актів органів місцевого самоврядування та локальних актів установ. У висновковій частині обґрунтовано, що підзаконний нормативно-правовий акт є засобом адаптації норм вищого рівня до особливостей конкретної сфери публічного адміністрування, що забезпечує ефективність реалізації державної політики, правову визначеність, стабільність та передбачуваність управлінських процесів. В умовах воєнного стану особливого значення набуває підзаконний нормативно-правовий акт, виданий військовою адміністрацією, яка відіграє провідну роль у регулюванні публічних відносин на місцях. Натомість у мирний час провідне значення має підзаконний нормативно-правовий акт територіальної громади у формі рішення ради. Також обґрунтовано доцільність включення до наукового дискурсу локального підзаконного нормативно-правового акта, що регламентує внутрішній порядок діяльності публічної установи чи підприємства, незважаючи на відсутність його визначення у чинному законодавстві.

**Ключові слова:** *адміністративна діяльність, адміністративне право, адміністративний орган, виконавча влада, Кабінет Міністрів, законодавство, локальний, Міністерство, наказ, підзаконний нормативно-правовий акт, положення, правове регулювання, Президент, публічне адміністрування, публічний інтерес.*

The article presents a generalization regarding the legal nature of the issuance of subordinate regulatory legal acts by administrative bodies vested with the competence of subordinate law-making as instruments of public administration. It is emphasized that within the Romano-Germanic legal tradition, to which the Ukrainian legal system belongs, the legislator does not elaborate all administrative-legal norms within the text of the law. The concretization of general legislative provisions is delegated to administrative bodies through the adoption of subordinate regulatory legal acts. This approach ensures the promptness, adaptability, and flexibility of legal regulation at the stage preceding legal enforcement. A subordinate regulatory legal act is not only the outcome of secondary norm-making, but also a legal instrument for the implementation of executive functions. The study underscores that such acts possess a dual nature: on the one hand, they

constitute a form of subordinate law-making, and on the other, they serve as a means of maintaining public order and organizing the functioning of administrative bodies – as tools of public administration. Based on the analysis of the provisions of the Law of Ukraine “On Law-Making Activity”, the substantive features of subordinate regulatory legal acts are defined: written form, mandatory state registration, logical consistency with higher legal acts, and their subordinate nature. A classification of subordinate acts is provided, based on the law-making subjects, territorial scope, legal force, and functional purpose. Particular attention is paid to the systemic hierarchy of such acts – ranging from presidential decrees and Cabinet of Ministers’ resolutions to ministerial orders, acts of local self-government bodies, and local acts of institutions. The concluding part substantiates that subordinate regulatory legal acts serve as a mechanism for adapting higher-level legal norms to the specifics of a particular area of public administration, thereby ensuring the effectiveness of public policy implementation, legal certainty, stability, and predictability of administrative processes. Under martial law, special significance is given to acts issued by military administrations, which play a leading role in regulating public relations at the local level. In contrast, during peacetime, a subordinate act of a territorial community – in the form of a council resolution – acquires primary importance. The study also justifies the relevance of including the concept of a local subordinate regulatory legal act – which governs the internal procedures of a public institution or enterprise – into academic discourse, despite its absence in the current legislation.

**Key words:** *administrative activity, administrative law, administrative authority, executive power, Cabinet of Ministers, legislation, local regulation, ministry, ministerial order, subordinate regulatory legal act, regulation (provision), regulatory framework, President, public administration, public interest.*

**Вступ.** Підзаконні нормативно-правові акти як чинник регулювання адміністративно-правових процесів посідають ключове місце в системі публічного адміністрування. Саме через ці акти адміністративні органи здійснюють оперативне реагування на актуальні потреби суспільства, деталізують загальні положення законів до моменту їх практичного правозастосування. В умовах постійного оновлення правової системи, трансформації публічного адміністрування та адаптації національного законодавства до європейських стандартів особливої значущості набуває ефективна підзаконна правотворчість виконавчої гілки влади. Це зумовлює зростаючу увагу до питань ефективного нормативно-правового забезпечення засобів та адміністративних процедур у різних сферах суспільного життя.

Актуальність теми зумовлена не лише інституційною реформою публічного адміністрування, а й потребою забезпечення юридичної визначеності, прогнозованості та стабільності нормативного середовища в Україні. Підзаконні нормативно-правові акти, маючи вторинну юридичну природу, стають інструментом адаптації правових приписів до конкретних секторів та сфер суспільного життя. У контексті децентралізації, цифровізації та євроінтеграції адміністративні органи постають перед викликом створення норм адміністративного права, які були б одночасно ефективними, правомірними та зрозумілими для правозастосувачів – як для підлеглих посадо-

вих осіб адміністративних органів, так і для приватних осіб.

Попри наявні інституційні механізми відомчого й незалежного контролю з боку Міністерства юстиції, фіксуються випадки дублювання норм та юридичної неузгодженості. Це негативно впливає на єдність адміністративно-правового простору та ускладнює правозастосовну практику. Крім того, відсутність чіткої ієрархії підзаконних нормативно-правових актів, належної координації між центральними та місцевими органами виконавчої влади і територіальними громадами, а також недостатній рівень професійної підготовки нормопроєктувальників створюють додаткові труднощі для ефективного адміністративно-правового регулювання. Така ситуація потребує не лише адміністративних заходів, а й теоретико-правового осмислення сутності, функцій і механізмів нормотворчої діяльності у виконавчій владі.

**Аналіз останніх досліджень.** До проблематики інструментів публічного адміністрування в Україні звертали свою увагу вчені у адміністративного права серед них Л. Авраменко, І. Андрушков, А. Берlach, В. Бевзенко, П. Діхтієвський, І. Долуда, О. Жукова, М. Жуков, В. Галунько, О. Гулак, Т. Кравцова, А. Ліжевський, М.В. Лимар, О. Махмурова-Дишлюк, Р. Мельник, О. Мілієнко, Н. Петрова, О. Петришин, Ю. Ромашов, О. Сергійчук, О. Фелик, М. Цвік. та ін. Проте комплексного аналізу аналізовані нами проблематики умовах сьогодення, вони не здійснювали, а зосередила свої

наукові зусилля найбільш загальних чи спеціальних наукових викликах.

**Мета статті** полягає в з'ясуванні теоретико-правових засад видання підзаконних нормативно-правових актів адміністративними органами як інструментів публічного адміністрування та обґрунтування необхідності вдосконалення нормативного регулювання цього процесу.

**Виклад основних положень.** Згідно з тлумачним словником української мови поняття «акт» має декілька значень. По-перше, це окремий прояв діяльності, дія або подія, яка має суспільне чи психологічне значення (напр., вольовий акт, акт революції). По-друге, «акт» означає частину театральної вистави або драматичного твору, тобто структурний елемент сценічної дії. І, нарешті, третє значення – це офіційний документ, указ або грамота, що фіксує юридично значущий факт, наприклад, державний акт або протокол [1].

В теорії права підзаконний нормативно-правовий акт є важливою формою реалізації державної влади, оскільки виступає інструментом конкретизації положень законів та забезпечення їх виконання. Його ключовими ознаками є письмова форма, прийняття уповноваженим суб'єктом, підпорядкованість закону, наявність загальнообов'язкових правил поведінки та забезпечення державним примусом. Незважаючи на нижчу юридичну силу порівняно із законами, підзаконні акти зберігають повну юридичну обов'язковість і становлять невід'ємну частину системи нормативного регулювання. Саме завдяки ним забезпечується оперативна й ефективна адаптація норм права до практичних потреб управлінської діяльності. Ієрархія підзаконних актів чітко структурована за суб'єктами правотворчості, сферою дії та юридичною силою. До найвищого рівня належать нормативні акти Президента України та Кабінету Міністрів, що діють на всій території держави. Далі за юридичною силою йдуть накази міністерств, інструкції та положення, що регламентують внутрішньогалузеві питання. Окремо виділяються нормативні акти органів місцевого самоврядування та локальні акти підприємств і установ, що діють у межах території чи організації. Така багаторівнева система дозволяє забезпечити гнучке та ефективне пра-

вове регулювання різних сфер суспільних відносин відповідно до рівня управління і потреб конкретного суб'єкта [2, с. 165–167].

У юридичній літературі розкрито правову сутність та класифікацію підзаконних нормативно-правових актів як ключового інструмента публічного адміністрування. Акцент зроблено на тому, що підзаконні акти, будучи офіційними актами неперсоніфікованого характеру, мають вторинну юридичну природу, тобто виступають похідними від законів, конкретизуючи їх положення та сприяючи ефективному правозастосуванню. Адміністративні органи наділені повноваженнями видавати такі акти саме з метою деталізації загальних правових норм, закріплених у законах, і забезпечення стабільності державного управління в окремих сферах. Систематизовано підзаконні нормативно-правові акти за критеріями юридичної сили, змісту, масштабу дії та сфери застосування. Це дозволяє чітко окреслити їх ієрархію: від указів Президента до розпоряджень місцевих державних адміністрацій та рішень органів місцевого самоврядування. Змістова класифікація (інструкції, положення, порядки тощо) демонструє функціональне розмаїття таких актів у регулюванні конкретних сфер. Водночас поділ на загальні, відомчі, місцеві та локальні акти вказує на просторово-юрисдикційні межі їх дії, що важливо для забезпечення правової визначеності в адмініструванні [3, с. 271–278].

У статті О. Ярої розкрито юридичну природу видання нормативно-правових актів як одного з ключових інструментів публічного адміністрування в контексті забезпечення вищої юридичної освіти в Україні. Автор підкреслює, що така діяльність суб'єктів публічної адміністрації – як загальних (Кабінет Міністрів України, Президент України), так і спеціальних (Міністерство освіти і науки, Національне агентство із забезпечення якості вищої освіти) – має підзаконний, розпорядчий характер та реалізується у формі вторинної (низової) правотворчості. Видані акти спрямовані на деталізацію та конкретизацію положень законів до етапу їх застосування, що дозволяє адаптувати норми права до специфіки управлінської діяльності у сфері освіти. Стаття також акцентує на необхідності поєднання загальних і спеціальних інструментів адміністративно-правового впливу, таких як

ліцензування, акредитація та контроль, із нормотворчістю. Автор доводить, що нормативно-правові акти, затверджені у вигляді положень, статутів, стандартів, відіграють визначальну роль у реалізації політики у сфері юридичної освіти. Вони не лише закріплюють вимоги до якості освіти, а й створюють підґрунтя для ефективного управління цією сферою відповідно до європейських стандартів. Такий підхід забезпечує належний рівень публічного адміністрування та підзвітності органів влади у сфері освітньої політики [4].

Н. Атаманчук здійснила комплексний аналіз місця та ролі підзаконних нормативно-правових актів у системі чинного законодавства України. Авторка детально розглядає поняття, юридичну природу, види та особливості видання таких актів у контексті Закону України «Про правотворчу діяльність» 2023 року. Особлива увага приділяється процедурі планування, розробки, ухвалення, державної реєстрації та скасування підзаконних нормативно-правових актів, а також місцю цих актів у ієрархії нормативно-правових джерел. Підкреслюється, що такі акти є невід’ємною складовою системи публічного адміністрування, оскільки дозволяють органам виконавчої влади деталізувати законодавчі приписи відповідно до потреб правозастосування. Авторка обґрунтовує, що підзаконні нормативно-правові акти відіграють ключову роль у забезпеченні стабільності, ефективності та оперативності правового регулювання. Вони дозволяють реалізовувати положення Конституції та законів на практиці, формуючи єдиний правовий простір. У статті також висвітлено сучасні виклики підзаконної правотворчості в умовах євроінтеграції, зокрема необхідність гармонізації з правом ЄС. Наголошено, що ефективність правового регулювання значною мірою залежить від якості підзаконних актів, що вимагає подальшого вдосконалення правотворчої діяльності як на загальнодержавному, так і на місцевому рівнях [5].

Звертаючись до аналізу наукової літератури слід відзначити що, Д. Бараненко розкрив сутності нормотворчої діяльності центральних органів виконавчої влади України. Обґрунтовується, що саме від якості підзаконних нормативно-правових актів залежить ефективність

регулювання суспільних відносин і рівень захисту прав громадян. У роботі детально розмежовуються поняття правотворчості, законотворчості та нормотворчості, що дозволяє визначити нормотворчу діяльність як специфічну функцію виконавчої влади [6].

Відповідно до Закону України «Про правотворчу діяльність», підзаконний нормативно-правовий акт – це правовий документ, який видається на основі Конституції, законів України та чинних міжнародних договорів, і спрямований на їх практичну реалізацію. Такий акт не має автономної юридичної сили і підпорядковується нормативним актам вищого рівня, зокрема законам та Конституції. Його правова форма повинна відповідати визначеним законодавством вимогам, що виключає делегування законодавчих повноважень у невластивій сфері. Підзаконні акти можуть набирати форму положень, порядків, інструкцій або правил, які затверджуються окремим підзаконним актом, визначеним законодавством. Вони мають бути логічно узгоджені між собою та з іншими правовими нормами. Такий підхід забезпечує єдність і цілісність правової системи України. Особливістю підзаконних нормативно-правових актів є можливість їх спільного прийняття різними органами, наприклад, міністерствами чи відомствами, за умов, чітко визначених законом. Це дозволяє узгодити правове регулювання у складних чи міжгалузевих сферах. Також закон передбачає існування модельних підзаконних актів, які слугують зразком для розробки інших документів. Вони оформлюються як типові чи зразкові документи й можуть затверджуватись відповідними підзаконними актами. Такий механізм сприяє уніфікації підходів до правового регулювання. Зрештою, правовий статус підзаконних актів закріплює їхню допоміжну, але важливу роль у реалізації законодавчих норм [7]. Наприклад, Президент України як суб’єкт виконавчої влади та глава держави уповноважений видавати підзаконні нормативно-правові акти у формі указів. Укази Президента мають найвищу юридичну силу серед усіх підзаконних нормативно-правових актів, що робить їх ключовим інструментом публічного адміністрування. Ці акти видаються з метою реалізації Конституції та законів України, а також чинних міжнарод-

них договорів. Президентські акти виконують важливу регуляторну і координуючу функцію, особливо в умовах кризового управління, організації оборони, внутрішньої політики, забезпечення правопорядку та кадрової політики. Укази Президента можуть мати нормативний або індивідуальний характер. Нормативні укази застосовуються до невизначеного кола осіб і мають загальнообов'язковий характер, визначаючи напрями діяльності виконавчих органів, затверджуючи положення про державні установи, вводячи в дію рішення РНБО тощо. У цьому сенсі укази виступають засобом деталізації законодавчих приписів, їх практичного впровадження у функціонуванні виконавчої влади. Як інструмент публічного адміністрування, вони забезпечують оперативність і гнучкість правового регулювання в межах повноважень Президента України [8].

Відповідно до статті 9 Закону України «Про правотворчу діяльність», підзаконні нормативно-правові акти становлять упорядковану ієрархічно підпорядковану частину законодавства України, яка регламентується Конституцією та законами. Ці акти класифікуються за суб'єктами правотворчої діяльності, з урахуванням їхньої компетенції та територіальної юрисдикції. До загальнодержавних підзаконних актів належать: постанови Верховної Ради України, укази Президента України, постанови Кабінету Міністрів України, накази міністерств та акти інших державних органів (зокрема Національного банку України, Рахункової палати, Антимонопольного комітету тощо). До підзаконних актів Автономної Республіки Крим віднесено постанови Верховної Ради АРК, постанови Ради міністрів АРК та накази міністерств АРК. На місцевому рівні до таких актів належать розпорядження голів місцевих державних адміністрацій і накази керівників їхніх структурних підрозділів. У системі місцевого самоврядування нормативними актами визнаються рішення рад та акти виконавчих комітетів, що містять норми права [9]. Наприклад, Указ Президента України № 138 від 19 лютого 2003 р. № 138, як підзаконний нормативно-правовий акт деталізує законодавчі положення щодо порядку представлення до нагородження та вручення державних нагород, визначаючи перелік суб'єктів подання, вимоги

до нагородних документів і строки їх подання. Передбачено, що висунення кандидатур має бути гласним і здійснюватися за місцем роботи, а подання – ретельно опрацьовуватися Департаментом Офісу Президента. Указ встановлює вимоги до змісту нагородного листа, зокрема – чітке зазначення заслуг кандидата. Указом також врегульовує порядок урочистого вручення нагород, коло уповноважених осіб на вручення та строки його здійснення. Визначено особливості вручення нагород посмертно, у випадках неприбуття особи, а також порядок уточнення особових даних, що забезпечує адміністративно-процедурну чіткість і правову визначеність у сфері державної нагородної політики [10]. Умовах сьогодення названий указ, як інструмент публічного адміністрування, спрямовані на стимулювання захисників України та символізують безпосередню реакцію держави на прояви героїзму.

В свою чергу Кабінет Міністрів України як вищий орган виконавчої влади відіграє ключову роль у системі публічного адміністрування, зокрема через видання підзаконних нормативно-правових актів, які мають загальнообов'язкову юридичну силу. Згідно з частиною першою статті 117 Конституції України, Кабінет Міністрів у межах своїх повноважень видає постанови і розпорядження, що є обов'язковими до виконання. Ці акти, зокрема деталізують і конкретизують положення законів України, забезпечуючи їх ефективне практичне застосування. Отже, нормативна діяльність Уряду має підзаконний, виконавчо-розпорядчий характер, і є невід'ємною частиною вторинної правотворчості [11]. Закон України «Про Кабінет Міністрів України» встановлює, що постанови КМУ видаються з питань, що мають нормативний характер, тоді як розпорядження – з організаційно-розпорядчих питань. Підзаконні акти КМУ є важливими інструментами реалізації державної політики у всіх сферах – від економіки до соціальної сфери, освіти чи безпеки. Вони підлягають обов'язковому офіційному оприлюдненню (наприклад, у «Урядовому кур'єрі») та мають відповідати Конституції, законам і актам Президента України. Завдяки цьому КМУ забезпечує безперервність та оперативність державного управління в межах законодавчої бази [12].

Міністерства видають підзаконні нормативно-правові акти які в обов'язковому порядку проходять реєстрацію міністерства юстиції України. Зокрема компетенція Міністерства освіти і науки України (МОН) щодо видання нормативно-правових актів визначена в Положенні про Міністерство освіти і науки України, затвердженому Постановою КМУ № 630. Відповідно до пунктів 4.1–4.5 цього документа, МОН має повноваження на здійснення нормативно-правового регулювання у сферах освіти, науки, інновацій, трансферу технологій, а також у сфері державного нагляду (контролю) за закладами освіти. Міністерство розробляє проекти, указів Президента та постанов Кабінету Міністрів з питань, що належать до його компетенції, а також вносить пропозиції щодо вдосконалення чинного законодавства. Окремо зазначено, що МОН самостійно затверджує стандарти освіти, типові освітні програми, положення про форми здобуття освіти, умови прийому, положення про сертифікацію та інші підзаконні нормативно-правові акти, які мають загальнообов'язковий характер для освітніх закладів незалежно від форми власності [13]. Наприклад, Наказом Міністерства освіти і науки України від 11 березня 2025 року № 438 був затверджений перелік спеціалізацій у межах спеціальності С1 «Економіка та міжнародні економічні відносини», що є підставою для формування державного та регіонального замовлення. Наказ № 438 конкретизує напрями підготовки, за якими фінансуватиметься підготовка здобувачів вищої освіти: С1.01 «Економіка» та С1.02 «Міжнародні економічні відносини». Цей підзаконний нормативно-правовий акт видано на виконання вимог законів України щодо вищої освіти та розміщення державного замовлення. Наказ МОН № 438 пройшов державну реєстрацію в Міністерстві юстиції України, що засвідчує його нормативний статус і обов'язковість для всіх суб'єктів освітньої діяльності. Документ набрав чинності з дня офіційного опублікування та підлягає застосуванню при плануванні та реалізації бюджетного фінансування освітніх послуг [14].

Розглянемо на прикладі Наказу Державного космічного агентства України від 20 липня 2012 № 281 підзаконні нормативно-правові акти що видаються іншими центральними органами

виконавчої влади. Зазначеним наказом затверджено «Положення про відомчу воєнізовану охорону підприємств, що належать до сфери управління Державного космічного агентства України» норми якого регламентують організацію, функціонування та повноваження відомчої воєнізованої охорони підприємств, що перебувають у сфері управління ДКА України. Документ прийнято на підставі статті 22 Закону України «Про космічну діяльність» і зареєстровано в Міністерстві юстиції, що підтверджує його нормативний характер. У Положенні визначено основні завдання охорони: недопущення несанкціонованого доступу, охорона майна, забезпечення пропускового режиму та транспортування спецвантажів. Передбачено надання працівникам охорони вогнепальної зброї, спеціальних засобів, використання службових собак та технічних засобів охорони [15].

Прикладом підзаконного нормативно-правового акту, що видається місцевими державними адміністраціями є Наказ начальника Херсонської міської військової адміністрації від 4 квітня 2024 р. № 24-к «Про затвердження Положення про відділ з питань правової роботи Херсонської міської військової адміністрації у новій редакції». В аналізованому положенні норми права вторинного характеру, що стосується організації внутрішньої структури військової адміністрації в умовах воєнного стану [16].

Треба підкреслити що умовах воєнного стану провідне місце на місцях мають підзаконні нормативно-правові акти військових адміністрацій, умовах мирного часу територіальних громад у формі рішень сільських селищних або міських рад. Наприклад, рішенням Лубенської міської ради дев'ятнадцятої сесії шостого скликання від 20 січня 2012 року затверджено «Правила торгівлі на ринках міста Лубен». Прийняття цього підзаконного нормативно-правового акта зумовлено необхідністю приведення діючих правил у відповідність до вимог чинного законодавства України, підвищення ефективності роботи ринків, покращення їх матеріального стану та створення належних умов для всіх учасників торговельного процесу. Рішення ухвалене на підставі Закону України «Про засади державної регуляторної

політики у сфері господарської діяльності» та галузевих наказів центральних органів виконавчої влади. Правила встановлюють вимоги до функціонування ринків усіх форм власності, регламентують порядок здійснення оптової та роздрібною торгівлі, зобов'язання адміністрацій ринків щодо інфраструктурного облаштування, забезпечення санітарного стану, безпеки праці, дотримання ветеринарно-санітарних норм. Окремо визначено обов'язки продавців, умови використання торговельних місць, правила взаємодії з контролюючими органами та норми поведінки з покупцями. Названий підзаконний нормативно-правовий акт є обов'язковим для виконання усіма суб'єктами господарювання на території ринків у місті Лубни [17].

Законі України «Про правотворчу діяльність» не виділяється локальні підзаконні нормативно-правові акти. Без всякого сумніву вони мають точкове або іншими словами локальне значення. Проте на наш погляд, не врахування вагомості їх вплив на врегулювання суспільних відносин для певних осіб буде не виваженим кроком. Та таким що може призвести до зниження ефективності публічного адміністрування а той системного порушення прав свобод та законних інтересів громадян. Відповідно на наш погляд локальні підзаконні нормативно-правові акти які видаються установами організаціями та публічними підприємствами є такими які існують об'єктивно її має бути приділена в нашому науковому аналізі певна уваги. Прикладом локального підзаконного нормативно-правового акту є статут Київського університету інтелектуальної власності та права національного університету що регламентує організаційні та правові засади функціонування закладу вищої освіти. Документ затверджено відповідно до Закону України «Про вищу освіту» і визначає правовий статус, структуру, органи управління, порядок їх формування та взаємодії. У Статуті конкретизовано повноваження ректора, вченої ради, органів студентського самоврядування, а також викладено принципи автономії університету. Він встановлює внутрішні правила, що обов'язкові для всіх учасників освітнього процесу, працівників та студентів, і деталізує умови провадження

освітньої, наукової та міжнародної діяльності. У документі окремо регламентовано питання кадрової політики, академічної доброчесності, порядку призначення стипендій, а також дотримання прав і свобод учасників навчального процесу. Тим самим, аналізований Статут виступає інструментом реалізації норм вищого рівня – законів та постанов Кабінету Міністрів України – в межах однієї установи. Цей підзаконний нормативно-правовий акт має нормативний характер, оскільки встановлює правила загального значення, які підлягають неодноразовому застосуванню в типових ситуаціях. Його дія поширюється на невизначене коло осіб – усіх, хто вступає у правовідносини з університетом. Статут є підзаконним актом, тому що прийнятий на виконання законів України, хоча має обмежену (локальну) територію дії – виключно в межах Київського університету інтелектуальної власності та права [18].

**Висновки.** Отже все вище викладене у цій статті дає сформулювати узагальнення щодо юридичної природи видання адміністративними органами, які мають компетенцію підзаконної правотворчості шляхом видання підзаконних нормативно-правових актів, як інструментів публічного адміністрування:

1. У межах романо-германської правової традиції, до якої належить і українська правова система, законодавець не завжди деталізує всі елементи адміністративно-правового регулювання у межах законів. Це пояснюється тим, що закони, які містити публічні норми у більшості випадків є рамковими (загальними), тоді як конкретизація їх змісту доручається компетентним адміністративним органом через утвердження підзаконних нормативно-правових актів. Такий підхід забезпечує гнучкість і оперативність дозволяючи адаптувати законодавчі приписи до змінних умов до моменту їх правозастосування.

2. Підзаконні нормативно-правові акти мають подвійну юридичну природу. З одного боку, вони є продуктом підзаконної нормотворчості, тобто видаються на основі законів, не виходячи за межі їх змісту. З іншого боку, це інструмент публічного адміністрування, за допомогою якого адміністративні органи реалізують свої розпорядчі функції. Такі акти

встановлюють загальнообов'язкові правила поведінки, що підлягають застосуванню в організаційних, галузевих або територіальних межах. Вони сприяють ефективній формуванню та реалізації державної політики у відповідних галузях сферах. Тим самим, підзаконні акти є як формою правотворчості, так і інструментом адміністративної практики.

3. Закон України «Про правотворчу діяльність» містить легальне визначення, змістові ознаки та класифікаційні критерії підзаконних нормативно-правових актів. У ньому визначено, що ці акти видаються на основі Конституції, законів України та міжнародних договорів, які підлягають імплементації. Вони мають письмову форму, приймаються уповноваженими суб'єктами публічної адміністрації та підлягають державній реєстрації, якщо передбачено законом. Закон встановлює вимоги до структури, юридичної сили, узгодженості та порядку видання підзаконних актів. Водночас зазначається, що такі акти не мають автономної юридичної сили й мають бути логічно пов'язані з актами вищої юридичної сили.

4. Згідно з Законом, підзаконні нормативно-правові акти класифікуються за різними критеріями: за суб'єктами прийняття, юридичною силою, територіальною дією, сферою застосування, функціональним призначенням. До актів загальнодержавного рівня відносяться укази Президента України, постанови Кабінету Міністрів України, накази міністерств, акти Нацбанку, Рахункової палати, Антимонопольного комітету тощо. Підзаконні акти Автономної Республіки Крим приймаються Верховною Радою АРК, Радою міністрів АРК, а також міністерствами автономії. На місцевому рівні підзаконними визнаються розпорядження голів ОВА, рішення рад територіальних громад та акти їх виконавчих комітетів. За змістом підзаконні акти поділяються на положення, інструкції, порядки, стандарти, регламенти тощо. Кожна класифікаційна група відображає функціональне, просторове або інституційне значення відповідного акта.

5. Найвищий щабель у системі підзаконних нормативно-правових актів займають укази Президента України та постанови Кабінету Міністрів України. Укази Президента мають

загальнообов'язкову дію, видаються в межах конституційних повноважень гарантії прав і свобод людини і громадянина, а також регулюють питання внутрішньої політики, оборони, безпеки, кадрової політики, реалізації міжнародних зобов'язань. Постанови Кабінету Міністрів видаються з питань нормативного регулювання. Обидві форми актів є важливими елементами виконавчої діяльності держави. Їхній нормативний характер зобов'язує всі суб'єкти публічного та приватного права дотримуватися установлених норм. Саме ці акти забезпечують оперативне впровадження законів у повсякденну практику державного управління.

6. Міністерства та інші центральні органи виконавчої влади, здійснюють видання підзаконних нормативно-правових актів з метою формування та реалізації державної політики в окремих сферах. Такі органи наділені нормотворчими повноваженнями на підставі положень, затверджених законами України, указами Президента та постановами Кабінетом Міністрів України. Вони розробляють порядки, положення, стандарти, умови та регламенти, що забезпечують правову конкретизацію галузевих норм. Акти міністерств проходять державну реєстрацію у Міністерстві юстиції України, що гарантує їх відповідність вимогам законодавства.

7. У мирний час на місцевому рівні підзаконні нормативно правові акти видаються органами місцевого самоврядування – міськими, селищними та сільськими радами. В умовах воєнного стану провідну роль відіграють акти військових адміністрацій, які беруть на себе виконавчі функції в умовах загрози державному суверенітету. Крім того, в Україні фактично існують локальні підзаконні нормативно-правові акти, хоча вони не визначені в Законі «Про правотворчу діяльність». Це, зокрема, внутрішні акти закладів освіти, публічних підприємств, установ, які регламентують внутрішній порядок, трудові відносини, адміністративні процедури. Їх юридичне значення полягає у забезпеченні правової визначеності у межах конкретних організацій. Вони мають нормативний характер, але діють у вузько окресленому просторовому полі – всередині однієї організації або установи.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Словник української мови: в 11 т. / редкол.: І. К. Білодід та ін. Київ: Наукова думка, 1970–1980. Т. 1. С. 44. URL: <https://services.ulif.org.ua/expl/Entry/index?wordid=1629>
2. Теорія держави та права : навч. посіб. / [Є. В. Білозьоров, В. П. Власенко, О. Б. Горова, А. М. Завальний, Н. В. Заяць та ін.] ; за заг. ред. С. Д. Гусарева, О. Д. Тихомирова. Київ. НАВС, Освіта України, 2017. 320 с.
3. Галунько В. Діхтєвський П., Берлач А. та ін. Адміністративне право та адміністративний процес. Повний курс: підручник: видання п'яте. / за заг. ред. В. Фелика, В. Галунька. Київ, 2025. 992 с.
4. Яра О. С. Видання нормативно-правових актів, як інструмент публічного адміністрування забезпечення вищої юридичної освіти в Україні. Юридична наука. 2020. № 10(112). С. 47–51. DOI: 10.32844/2222-5374-2020-112-10.06.
5. Атаманчук Н. І. Місце та роль підзаконних нормативно-правових актів в системі чинного законодавства України. Нове українське право. 2024. Вип. 3. С. 69–78. DOI: <https://doi.org/10.51989/NUL.2024.3.8>.
6. Бараненко Д. Поняття та сутність нормотворчої діяльності центральних органів виконавчої влади. Юридичний вісник. 2020. № 6. С. 69–74. DOI: <https://doi.org/10.32837/yuv.v0i6.2031>. URL: <https://yurvisnyk.in.ua/index.php/journal/article/view/2031/1983>.
7. Про правотворчу діяльність : Закон України від 24.08.2023 № 3354-IX. База даних «Законодавство України». Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/3354-20>.
8. Конституція України: Закон України від 28 червня 1996 р. № 254к/96-ВР. Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30. Ст. 141. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text>.
9. Про правотворчу діяльність : Закон України від 24.08.2023 № 3354-IX. База даних «Законодавство України». Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/3354-20>.
10. Про Порядок представлення до нагородження та вручення державних нагород України: Указ Президента України від 19 лютого 2003 року № 138/2003 (в редакції від 13 травня 2023 року). Офіційне інтернет-представництво Верховної Ради України. 2025. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/138/2003>.
11. Про Кабінет Міністрів України: Закон України від 27 лютого 2014 р. № 794-VII. Відомості Верховної Ради України. 2014. № 22. Ст. 794. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/794-18#Text>.
12. Конституція України: Закон України від 28 червня 1996 р. № 254к/96-ВР. Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30. Ст. 141. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text>.
13. Про затвердження Положення про Міністерство освіти і науки України: Постанова Кабінету Міністрів України від 16 жовтня 2014 р. № 630 (в редакції від 26 листопада 2024 р.). Законодавство України. 2025. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/630-2014-п>
14. Про затвердження Переліку спеціалізацій спеціальності С1 Економіка та міжнародні економічні відносини (за спеціалізаціями), за якими здійснюється розміщення державного (регіонального) замовлення: наказ Міністерства освіти і науки України від 11 березня 2025 року № 438. Зареєстровано в Міністерстві юстиції України 24 березня 2025 року за № 459/43865. Законодавство України. 2025. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0459-25>.
15. Про затвердження Положення про відомчу воєнізовану охорону підприємств, що належать до сфери управління Державного космічного агентства України: наказ Державного космічного агентства України від 20 липня 2012 р. № 281. Зареєстровано в Міністерстві юстиції України 9 серпня 2012 р. за № 1355/21667. Офіційний вісник України. 2012. № 64. Ст. 2581. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1355-12#Text>.
16. Про затвердження Положення про відділ з питань правової роботи Херсонської міської військової адміністрації у новій редакції: наказ начальника Херсонської міської військової адміністрації від 04 квітня 2024 р. № 24-к. Офіційний сайт Херсонської міської ради. URL: <https://miskrada.kherson.ua>
17. Про затвердження Правил торгівлі на ринках міста Лубен: Рішення Лубенської міської ради Полтавської області дев'ятнадцятої сесії шостого скликання від 20 січня 2012 року. Офіційний сайт Лубенської міської ради. 2012. URL: [https://lubnyrada.gov.ua/images/documents/rehuliatorna-polityka/vidomosti\\_pro\\_diyalnist/rishennia\\_miskoi\\_rady/pravya\\_torhivli\\_na\\_gynkakh20\\_01\\_2012.pdf](https://lubnyrada.gov.ua/images/documents/rehuliatorna-polityka/vidomosti_pro_diyalnist/rishennia_miskoi_rady/pravya_torhivli_na_gynkakh20_01_2012.pdf)
18. Статут Київського університету інтелектуальної власності та права «Одеська юридична академія» Затверджено 2022 року. URL: <https://drive.google.com/file/d/1W3ZcV1EmyOpg6hIqSEz3bmJTvS1KgVU9/view>